THE DEBATE IN ISRAEL OVER ACCEPTING REPARATIONS FROM GERMANY,1951-1952: THE HALAKHIC DISCUSSION

Jacob J. Schacter

Congregation Rinat Yisrael

April 16, 2023

1 KINGS 21:5-22

age. He lay on his bed, turned his face [to the wall] and would not eat any food.

⁵ His wife Jezebel came to him and spoke to him, "Why is it that your mood

is so sullen and you do not eat any food?"

⁶ He said to her, "Because I spoke to Naboth the Jezreelite, and said to him, 'Give me your vineyard for money, or, if you prefer, I will give you a[nother] vineyard in its place.' But he said, 'I will not give you my vineyard.' "

⁷ His wife Jezebel said to him, "Are you now exercising your sovereignty over Israel? Arise. Eat some food, and let your heart be. I shall present you with the vineyard of Naboth the Jezreelite!"

*She then wrote scrolls in Ahab's name, sealing them with his signet, and she sent scrolls to the elders and the officials who were in his city, who dwelt with Naboth. *She wrote in the scrolls, saying, "Declare a fast, * and seat Naboth at the head of the people. Then seat two unscrupulous people opposite him, who will testify against him, saying, "You blessed * God and the king!" Then take him out and stone him, so he will die."

11 The men of his city — the elders and the officials who dwelt in his city — did as Jezebel had sent [word] to them, as was written in the scrolls that she had sent them. 12 They declared a fast and seated Naboth at the head of the people. 13 Two unscrupulous men came and sat opposite him, and the unscrupulous men testified against Naboth in the presence of the people, saying, "Naboth has 'blessed' God and the king." Then they took him outside of the city and stoned him with stones, and he died.

14 They then sent word to Jezebel, saying, "Naboth has been stoned and has died."

15 When Jezebel heard that Naboth had been stoned and had died, Jezebel said to Ahab, "Arise and inherit* the vineyard of Naboth the Jezreelite, which he had refused to give you for money; for Naboth is not alive, for he is dead." 56 When Ahab heard that Naboth had died, Ahab arose to go down to the vineyard of Naboth the Jezreelite, to inherit it.

¹⁷ The word of Hashem then came to Elijah the Tishbite, saying, ¹⁸ "Arise and go down to meet Ahab, king of Israel, who [lives] in Samaria; behold he is at the vineyard of Naboth, which he has gone down to inherit. ¹⁹ You shall speak to him, saying, 'Thus said Hashem: Will you murder and also inherit?' Then you shall speak to him [further], saying, 'Thus said Hashem: In the place where the dogs licked up the blood of Naboth, the dogs will lick up your blood as well.'"

²⁰ Ahab said to Elijah, "Have you found me [guilty], my adversary?"

He said, "I have found [you guilty], because you have sold yourself to do what is evil in the eyes of HASHEM. 21 Behold! [says HASHEM] I am bringing evil upon you, and I shall annihilate after you, and I shall eliminate [every] male offspring* from Ahab and all property, whether hidden or public, in Israel. 22 And I shall set your house like the house of Jeroboam son of Nebat and like the house of Baasa son of Ahijah, because of the provocation with which you have provoked [Me], and because you caused Israel to sin.

מלכים א כא:היכב

ה וַיִּשְׁבַּבֹ עַל־מִטָּתוֹ וַיַּמַב אֶת־פָּנֵיו וְלָא־אַכַל לֱחֶם: וַתָּבָא אֵלֵיו אִיזְבֵל ה ּ אִשְׁתִּוֹ וַתִּדַבֵּר אֱלֵיו מַה־זֵּה רוּחֲךָ סָרָה וְאֵינֶךָ אֹבֵל לֶחֶם: וַיְדַבֵּר אֲלֵיה בִּי־אַדַבַּר אַל־נָבוֹת הַיִּזִרעֵאלִי נָאִמַר לוֹ תִנָה־לֵּי אֱת־בַּרְמְךְּ בְּּכֶּטֶף אַוֹ אָם־חָפֵץ אַתָּה אֶתְנָה־לְךָּ כֶּרֶם תַּחְתָּיו נַיּאמֶר לְא־אֶתַן לְךָּ אֶת־ ּ בַּרְמֶי: וַתָּאמֶר אֵלָיוֹ אִיזֶבֶל אִשְׁתוֹ אֲתָּה עַתֲה תַּעֲשֵה מְלוּבָה עַל-יִשְׂרָאֵל קּוּם אֱכָל־לֶּחֶם וְיִעַב לְּבֶּׂךְ אֲנִי אֶתַן לְּךְּ אַת־כַּרֵם נְבְוֹת ה הַיּוֹרְעֵאלֵי: וַתִּכִתְּב סְפָּרִים בְּשֵׁם אַחָאֶב וַתַּחָתִם בְּחֹתָמוֹ וַתִּשְׁלֵח °הספרים [°סְפָּרִים קּ] אֶל־הַזְּקְנֶים וְאֶל-הַחֹרִים אֲשֶׁר בְּעִירוֹ הַיּשְׁבָים • אֶת־נָבְוֹת: וַתִּבְתָּב בַּסְּפָרָים לֵאמֶר קָרְאוּ־צֹּוֹם וְחוֹשֶׁיבוּ אֶת־נָבְוֹת ראש הָעָם: 'וָהוּשִּׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִים בְּנֵי־בְלִיַּעֵל נַגָּדוֹ וְיִעְדֶהוּ לֵאמֹר - בִּרְאשׁ בַּרַכְתָּ אֵלֹהָים נָמֵלֶךְ וְהוֹצִיאָהוּ וְסְקְלֵהוּ וְיָמְתוּ נַיַּצְשוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַוְּקְנְים 🗠 ּוְהַחֹלִים אֲשֶׁר הַיְּשְׁבִים בּעִירוֹ בַּאֲשֵׁר שָׁלְחָה אַלֵיהָם אִיזָבֶל בַּאֲשֵׁר בָּתוּב בַּסְפָּרִים אֲשֵׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם: קָרְאָוּ צְוֹם וְחֹשֵׁיבוּ אֶת־נָבְוֹת י בְּלִאשׁ הָעֶם: "וַיָּבֿאוּ שְׁנֵי הָאַנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעֵלֹ וַיֵשְׁבִוּ נָגְדּר וַיְעָדֶּחוּ אַנְשֵׁי הַבְּלִיַּעל אֶת־נָבוֹת נֵנֶד הָעָם לֵאמֹר בַּרַךְ נָבָוֹת אֱלֹהָים וָמֵלֶךְ וַיְצִאָּהוֹּ י מחוץ לָעִיר וַיִּסְקְלָהוּ בָאַבָנִים וַיָּמְת: וַיִּשְלְחָוּ אֶל־אִיזְבֶל לֵאמֶר סָקַל ּ נַבְּוֹת וַיַּמְת: וַיִהִי בִּשִׁמִעַ אִיוֵֹבֶל בִּי־סָקַל נָבָוֹת וַיַּמְת וַתִּאמֶר אִיוַבֶל אֱל־ אָחָאָב קּוּם בַּשׁ אָת־בַּרֶם וֹ נָבִוֹת הַיּוָרָעֵאלִי אֲשֵׁר מַאֶן לָתַת־לָּךְ בְּבֶּׁסֶף יי כִּי אֵין נָבַוֹת חַי כִּי־מֵת: וַיִּהֵי כִּשִׁמְעַ אַחָאָב כִּי מֵת נַבָּוֹת וַיָּקָם אַחָאָב יי יי לָרֶדֶת אֵל־כֵּרֶם נָבְוֹת הַיִּזְרְעַאלי לרשתו: ַנַיָּהָי' דָּבֶר־ יי יהוֹה אֶל־אַלְיָהוּ הַתִּשְׁבָּי לֵאמְר: קוּם רֵד לְקָרֵאת אַחְאָב מֶלֶךְ־ י יִשְׂרָאָל אֲשֶׁר בְּשׁמְרָוֹן הִנַּהֹ בְּכֶרָם נָבוֹת אֲשֵׁר־יַרַר שָׁם לְרִשְׁתִּוֹ: וְדְבֵּרְתֵּ אַלָּיו לֵאמֹר כָּה אָמֵר יהוֹה הַרָצַחָתָ וְגַם־יַרָשָׁתַ וְדְבָּרָתַ אַלֵּיו לֵאמֹר ַבּה אָמֵר יהוֹה בִּמְקוֹם אֲשֵׁר לָקָקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָם נָבׁוֹת יַלְקוּ י הַכְּלָבֶים אֶת־דָמְךָ גַּם־אָתָה: וַיָּאמֶר אַחָאָב' אֶל־אֵלִיָּהוּ הַמְצָאתַנִי איִבֵּי יּ ים וַיָּאמֶר מָצָּאתִי יַצַן הִתְמַכֶּרְךְּ לַעֲשְוֹת הָרֵע בְּעֵינֵי יהוָה: הַנְנֵּי °מבי הַרָּאמֶר מָצָּאתִי רַמָּבִיא קּ] אֵלֶּיךְ רָעָׁה וּבָעַרִתָּי אַחֲרֵיךְ וָהָבָרַתִּי לְאַחָאָב' מַשְׁתַּין בְּלִּיר [°מֶבֶיא קּ] יי וְעָצִוּר וְעָזָוּב בְּיִשְׂרָאֵלּ: וְנָתַתִּי אֵת־בֵּיתְבְּׁ כְּבֵית ׁ יָרָבְעֵם בֶּן־נָבַׁט יִי וּכְבַית בַּעְשֵׁא בָן־אֲחַיֶה אֶל־הַכַּעַסֹ אֲשֶׁר הִבְעַׂסְתַ וַתַּחֲטֵא אֶת־יִשְׂרָאֵל:

גליון הש"ם רש"י דיה הלוון וכר שיצא כון הים, כיין כלמון לע"י מנסות לף מד כ"ל ז"ים ושלם:

א צו את בני ישראל וְאָמֵרָתָּ אֲלַדָּם כִּי אַתָּם בָּאִים אָל רָאָרֶץ בְּנָעֵן זאת רָאָרֵץ אֲשֶׁר תִּפִּלִּ לֶבֶב בְּנַחְלֶה אֶרֶץ בְּנַען לְּבָּבַלֹתְיהָ: (בבר ה, ב) ב) וַיֹאמֶר אָרוּר בְּנָעֵן עברים יחור לְאָנֶדְיוֹ: (ביאשית ב, בה) ם בַּיָּ נָהַן אָת הַן הָעֶם נוֹבּגְּלוּ אָת מִצְּרִים: בָּעִינֵי מָצְרַיִם רַשְׁאָלִּים

ד) וכושב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָשֶׁר יָשְבוּ בְּמָצְרִים שְׁרָשִׁים שָׁנָה וְאַרְבֵּע ත්හා ග אַשָּׁר יַערה ---יַשְּׁטְעֵאל כָּן אַבְּרְנָים תְּלְרָה בָּצְרִית שָׁפַׁתַת שָּׂרָה לאברהם: (באסיה כי, כן ה וַאַלָּה תּוֹלְוֹית יְצְהָקּ ווּלָּג אָּע גֹּטָלּ: פֿן אַכּּננס אַכּננס

לאברתם נתן אברתם פתנת השלתם מעל קַרָּמָה אָל אָרֶץ קַרָּם:

ולכתחלה אינו נראה בכל ההר אלא חלוון אחד: ודפחר. שהגשמים שהיא כמים הוא מוליד: מן העפר לא כל שכן. שכידו: דבי רבי משרילין כולן אלמא יש כידו לחיות לפי שעה: גביהא בן פסיסא.

כך שמו והיתה לו עקמומיות בגבו כדמוכה לקמן: ווי לכון חיביא. חר לכם לרשעים: דחיי מתים. אותן שהן חיין רואין אנו שממין והיאך יעלה על דעתנו שהמתים חחרין וחיים: דלא הוו. אומן שלא היו מעולם נולרין ונולדין וחיין אותן שהיו כבר לא כ"ש שמחרין וחיין: א"ל. מינא: חייבא קרית די זכר. כל לקנמרו: דימוסנאי. עוררין בעלי סמס שהיו רולין ליטול חלק ביהודה ובירושלים: שכאו בני אפריקא לדון וכר. ובמגלת תעמת השיב להו כל אותן ימים שנעשה בהן נסים לישראל וקבעום יו"ע ולהכי קאמר הכא בעשרים וארבעה בניסן לומר דיום טוב הות ותפור בהספד משום נס וה: ארץ כנען לגבולותיה. דלהך ארעא קרי ארן כנען ואתם ירשתם שלא כדין דשלנו הוא דכנען אבינו סיה: אגמין. כתבים שלה יעול אחד בחלק חבירו כמו שעשה אברהם לישמעאל שלא ליטול במה שנתן לינחק כלום יש לוה על זה כלום: שם מומאה. כשוף ומעשה שדים:

אפרה דיה ברתיה. דקיסר לרכן גמליאל שבקיה: שני יוצרים וכר. משל הוא אלו היו שמי יוצרים בעירנו אחד יוצר כלים מן המים וכר: ולכחחלה אינו נראה בכל ההר אלא חלאון אחד: ודפחר. שהגשמים אסרה דו. א"כ הקב"ה אם מן המים הוא מנייר דמטפה סרוסה יורדין מחמלא כולו חלווטוח ונראה למורי שביצי חלוון ("ראשון)

> אמרה ליה ברתיה שבקיה ואנא מהדרנא ליה שני יוצרים יש בעירנו אחר יוצר מן המים ואחר יוצר מן המים איזה מהן משובח א"ל זה שיוצר מן המים א"ל מן המים צר מן הטיט לא כל שכן דבי ר' ישמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בשר ודם נשברו יש להן תקנה בשר ודם שברוחו של הקב"ה על אחת כמה וכמה א"ל ההוא מינא לרי אמי אמריתו דשכבי חיי והא חוו עפרא ועפרא מי קא חיי א"ל אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך כשר ודם שאמר לעבדיו לכו ובנו לי פלמרין גדולים במקום שאין מים ועפר הלכו ובנו אותו לימים נפלו אמר להם חזרו ובנו אותו במקום שיש עפר ומים אמרו לו אין אנו יכולין כעם עליהם ואמר להן במקום שאין מים ועפר בניתם "עכשיו שיש מים ועפר על אחת כמה וכמה ואם אי אתה מאמין צא לבקעה וראה עכבר שהיום חציו כשר וחציו אדמה למחר השריץ ונעשה כלו בשר שמא תאמר לזמן מרובה עלה להר

ישמעאל תנא קל וחומר מכלי ומוכית. חו היא משובה שהשיבה לאביה: מה כלי וכוכית שעמלן ברוח של אדב. שכשהות עושה חותו יש לו שפופרת ונופח לחוכה וכן נשמע מפי האומנין: יש להם תקנה. להחיכן ולחזור ולעשות מהן כלי והם דאמרינן בחגיגה (דף טו.) ונוחין לחבדם ככלי וכוכית לח שחין להם מקנה אלא שנפסדין לשעמן ואין מתקיימין: עכשיו שיש מים. והכי נמי הקב"ה יולר את האדם מטפה קטנה שחין בה ממש וכ"ש שיכול לברחחו מן העפר חי נמי כל העולם כולו יצר מתוהו: ואם אי אתה מאמין. שהקב"ה יוצר מן העפר: עכבר. שקורין השקרו"ל ויש במינן שחין ידי תולדה: היום. מל נבראין מתחיל לברא ולנאת מן העפר ולמחר מהלך כשהוא נברא כדאמרי׳ בשחיטת

סולין בהעור והרוטב (דף קם.):

ושמא תאמר לומן מרובה. שמומו

שרן אינו נברא לאלמר אלא לומן

מרובה שבוע או שבועיים ומהא סבור

שאין הקב"ה מחיה המחים לפי

שעה: לך עלה להר וכר: חדוון.

זמון כי אין שם חלתן ה ולהמו הה. מגילה נח.). פר שטר לוומה ודם שוד דכולקוט מימא אב שכתב לקיסיו], שכתב לקיסין]. ו) [מוסום דף מד.]. ו) [כרט"י שכע"י ליקא].

ליקומי רש״י

הדהון. כמין דג קטן ועולה חחם לשכפים שנה גד.) ומרחים דמו דומה לים וחולין פטן. שולם מן כמלרן (פנחות מד. וצרים יום שלמ היו שמאילום. מף היו טמנים להם ממלנים מהם מותר ממד מנו שנים ולך מותר מד מול שנים ולך מוכה מחל מונ פנים ונך ושמח ב, לון, אשר ישבו במצריב, פמר שמר השיבות שישנו גרים נמרן למ נהם, שדשים שנה. מן הכל תשטלד שנה. כין הכל תשטלד ילחק עד עכשיו היו פרבע מאום שנה. משהיה לי זרע להנרהם נחקיים (כראשים עו יג) כי גר יהיה זרעך, ארכב מאום שנה משמור

וראה שהיום סאין בו אָלא חלזון אחד למחר ירדו גשמים ונתמלא כולו חלזונות א"ל החוא מינא ו און שורום האן בו האת ואוון מיון מיון בחיין מיתי חיין בחיין מיתי המיתי חיין א"ל זוי לכון חייביא 100 אבים אבים את כל לגביהא בן פסיסא זוי לכון חייביא דאמריתון מיתי חיין בחיין מיתי מיות לי אי מאימנא בעיטנא בד איי היי היי היי לא ר"עי א"ל חייביא מריית לי אי מאימנא בעיטנא בד איי היי היי היי היי היי לא ר"עי א"ל חייביא מריית לי אי מאימנא בעיטנא בד איי היי היי היי היי היי היי לא ר"עי א"ל חייביא מריית לי אי מאימנא בעיטנא בד דאמריתון מיתי לא חיין דלא הוו חיי דהוי חיי לא כ"ש א"ל חייביא קרית לי אי קאימנא בעיטנא בך ופשימנא לעקמותך מינך א"ל אם אתה עושה כן רופא אומן תקרא ושכר הרבה תמול ת"ר י בעשרים וארבעה בניםן איתנמילו דימוסנאי מיהודה ומירושלים כשבאו בני אפריקיא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרום מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו היא דכתיב »ארץ כנען לגבולותיה וכנען אבוהון דהנהו אלכסנדרום מוקדון אמר להו גביהא בן פסימא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרום אינשי הוה אמר להו גביהא בן פסימא לחכמים מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיום שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהם אמר להם מהיכן אתם מביאים ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא, מן התורה שנאמר בויאמר ארור כנען עבר עברים יהיה לאחיו פעבד שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי ולא עוד אלא שהרי כמה שנים שלא עבדתונו אמר להם אלכסנדרום מלכא החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד ברחו והניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נפועות ואותה שנה שביעית היתה שוב או פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרום מוקדון אמרו לו הרי הוא אומר יוה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום תנו לנו כסף וזהב שנפלתם ממנו אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרום אם ינצחוני אמרו להם הדיום שבנו נצחתם ואם אני אנצה אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם מביאין ראייה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה שנאמר ז ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה חנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעברתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה אמר להן אלכסנדרום מוקדון החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נמועות וברחו ואותה שנה שביעית היתה ושוב פעם אחת באו בני ישמעאל ובני קפורה לדון עם ישראל לפני אלכסנדרום מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם דכתיב הואלה תולדות ישמעאל בן אברהם וכתיב האלה תולדות יצחק בן אברהם אמר להן גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם לפני אלכסנדרום מוקדון אם ינצחוני אמרו הדיום שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות הלך ודן עמהן אמר להם מהיכן אתם מביאין ראייה אמרו לן מן התורה אמר להן אף אני לא אביא ראייה אלא מן התורה שנאמר יי ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות אגב שנתן אנטין לבניו בחייו ושיגר זה מעל זה כלום יש לזה על זה כלום מאי מתנות אמר ר' ירמיה בר אבא מלמר שמסר להם שם פומאה אמר ליה אנמונינוס לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין כיצד גוף אומר נשמה חמאת שמיום שפירשה ממני הריני מושל כאבן דומם בקבר ונשמה אומרת גוף חשא שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כצפור אמר ליה אמשול לך משל למה הרבר רומה למלך בשר ורם שהיה לו פרדם נאה והיה בו בכורות

אסיים את דברי במספר פניות. פנייתי הראשונה היא אליך, אדוני בן-גוריון, אני" פונה אליך לא כיריב אל יריב – כיריבים תהום בינינו, אין גשר... אני פונה אליך כיהודי ליהודי... לכו אל העם... הרי אין לכם רוב בעניין זה בכנסת. חלק מחברי מפלגתכם מתנגדים... פנייתי השנייה היא אל חברי הכנסת שנבחרו על ידי אזרחי המדינה הערבים... הבחינו בין זכות פורמלית לזכות מוסרית... זהו עניין שלנו, תנו לנו להכריע בכך... פנייתי השלישית היא אל חברי המפלגות הדתיות... הלכתם אל העם בבחירות בשם דת ישראל, בשם תורת ישראל... מה לתורת ישראל ולמשא ומתן עם עמלק... "ומלחמה לה' בעמלק מדור לדור"... הרי אשתקד על גיוסן של בנות דתיות התפלגתם ועל זה לא תהיו מוכנים להשיב לא?" (דברי הכנסת, ישיבה ל"ח, 7.1.52)

184

שופטים. הלכות מלכים פ"ה וודרב"ז (מב"י)

הדרכים מפני כרמר של זה או מפני שדתי של זה. אלא

הולך בשוה ועושת מלחמהו: ך מצות עשה לקחרים שבעה עמסין שנאמר החרם חתרימם. וכל שבא ליקו אחד כוהן ולא הרנו עובר כלא תעשה שנאכר לא תחיה

כל נשמה. וכבר אבד זכרם: [7 וכן מצות עשה לאכד זכר [4] עמלק. שנאמר תמהה את זכר עפלק. ומצות

עשה לוכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו. כדי לעורר איבתו. שנאטר זכור את אשר עשה לך עמלק. מפי השכועה למדו זכור "בפה לא תשכח בלכ. שאסור לשכוח איכתו ושנאתו: (כל הארצות שכובשין ישראל

במלך על פי בית דין. חדי זה ככוש רכים וחרי היא

כסף משנה

ך מ"ע מהרים וכי. משפר כנופנ. ומם שנהו וכנו לכו זכים, לפי בנל מנחים: הגלגל לח בשלם: 75, זכן יו"ע לחבר אר מחלק וכי". גם זם חומר כמשל. הצייםי מי בכם שליך משם א טיבות מני ישם כתמיח וחדשם ששל ותואל מיים מיוברה ומהעור

ל ופורץ לעשות לו דרך ואין ססהין בידו. ודרך המלך אין לה שיעור. אלא כפי סה שהוא צריך. אינו סעקם

מיר שבל מסם מוד נסורה וליציכם מי מסה מיר שבל מסם מוד נסורה וליציבו מיל ולכם

למדו יסד בסכם שנם כפיך: ר כל כאלצים שכובבין ומ': פיחם כירושלמי ולמדים ככמה דוכחי כיכום יחיד לח מחים כיכום:

> פוני מן ככן פנם אכם ולמוד: ומה שכמר ה בפני מי שומוב יונף שמר כנו למנין וולמוד שובם ונימן שם ומפסר שם שפחה

ז ופורור למכון בכל כטלם וכו'. ומ'ח כל ל ופורור שטן כנו בשום וכי . זע נו פר מה מכונים . וים פר מכונים מלוים . וים פר מכונים בלוים בלוים בלוים בלוים מליי לתורים לכל מכול מכול בלוים מליי לתורים לכל מכול בליים מליים לם מיפיים לרלוסם עוד ממי ליכם לשוםר. באכך היי שה ניהם מבנין דיהל כגל הרלי דכמיל מי א היי שה ניהם מל מים לרם הרלי דכמיל יום מפקים ורשום עוד מני ליום שמר במה ודי ניתן פעם שלה שבים מדרם אל אירי לנוד גם ולהשקת ההימם כירותולה לשיכה ליו אם שהי שלנו של במדרים ההוב לו ידיו לבשקת אל לבתרה וחביר דמהיר בשקעי אך כהן לא אלם איכורה משלת דמהיר השמי בולה בשלמו וחישם ריוה השומים בשלה ומשי בולה בשלמו וחישם ריוה השומים בשלה

2/2/ 30 P171

בוֹ בַיוֹם בָּא יְהוּדָה בַּר פַמוֹני, וְפָמֵד לִבְּנִיהָן בְּבֵית הקדרש, אפר לָהָם: בָּה אֲנִי לָבֹא בַקְּהַלֹּי אָמֵר לוֹ בַבְּן בַּקְּלִישִּל: אָסוּר שַתָּה. אָמַר לוּ רֶבִּי יְהוֹשֶׁעַ: קתָר אַתָּה. אָפֶר לוֹ רַבָּן גַּקְלִיאַל: הַכְּתוֹב אוֹמֶר (דברים כג. ד): "לא יָכֹא עַמּוֹני וּמוֹאָבִי בִּקְהַל ה׳ גַּם דּוֹר עֲשִירְיי, ןגוֹמָר. אָפר לוֹ רַבִּי יְהוֹשְׁצֵ: וְכִי שַמוֹנִים וּמוֹאָבִים בּקְקוֹמֶן הַן: כְּבָר שֶּלָה סַנְטַרִיב מָלֶּךְ אַשׁוּר וּבְלְבֵּל אָת בֶּל הָאָמּיֹת, שְּנָּאָפּר (ישניה י, יב): "וְאָסִיר גְּבְלוֹת צָפִים וַצַתוּדֹתִיהָם שׁוֹשֶׁתִי וְאוֹרִיד כַבִּיר יוּשְׁכִים׳. אָמֶר לוֹ רַבָּן בַּקְלִיאַל: הַכָּתוּב אוֹמֶר (ידמיה מט. ד): קשחרי כן אָשִיב אָת שְׁבוּת בְּנִי עַמּוֹן״, וּכְבָר חָוְרוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשָׁצֵ: הַכָּתוּב אוֹמֶר (עמום ס. יד): יָנשַרָתִי אֶת שְׁבוּת צַּבְּי יִשְׂרָאַל״ (וְיהוּדָה). וַצְּדֵיוֹן, לא שבו. המירוחו לבא בקהל.

Fatiand Desting, pp. 65-66 (1) 8181 81 61 R. Soloventehile

the communal exercise of waging obligatory war against a specific race but includes as well the obligation to rise up as a community against any people or group that, filled with maniagal hatred. duects its ennity against Keneset Israel. When a people emblazons on its banner, "Come, and let us community, "both men and women, infant and suckling, ox and sheep" (I Samuel 15:3). At a Mizrachi convention I cited the view expressed by eration" (Exodus 17:16) does not only translate into the political future of the land of Israel. The designs ical sovereignty of the State of Israel but against the They wish to destroy, heaven forbid, the entire my father and master [R. Moses Soloveitchik] of the crisis that has overtaken the land of Israel. Let it be clearly stated: The matter does not just affect blessed memory, that the proclamation, "The Lord will have war with Amalek from generation to gen of the Arabs are directed not just against the politvery existence of the Yishuv in the land of Israel

cut them off from being a nation; that the name of Israel may be no more in remembrance" (Psalms 83:5) it becomes, thereby, Amalek. 25 In the 1930s and 1940s the Nazis, with Hitler at their head, filled

this role. They were the Amalekites, the standard-bearers of insane hatred and enmity during the era just past. Today their place has been taken over by

the mobs of Nasser and the Muffi. If we are silent now as well, I know not the verdict that will be

on the "liberal" world's sense of equity. Those same righteous liberals were around fifteen years extermination of millions of people; they did not

ago, and they looked with indifference upon the

even lift a finger. If, heaven forbid, yet a second speciacle of blood west, to take place before their very eyes, it is likely that they would not even lose

issued against us by the God of justice. Do not rely

Fak and Desting, pp. 92-95

25. Maimonides, Laws of Kings and Their Wars 5:4, writes the following regarding the seven nations of Canaan: "It is a positive commandment to destroy the seven nations, as it is said: 'But thou shalt utterly destroy them' (Deuteronomy 20:17). If one does not kill any of them that falls into one's power, one transgresses a negative commandment, as it is said: 'Thou shalt save nothing that breatheth' (Deuteronomy 20:16). But their memory has long since perished." The Radbaz, in his commentary ad loc., notes that the source for Maimonides' concluding comment, "But their memory has long since perished," is the statement of Rabbi Joshua in Mishnah Yadayim 4:4: "Sennacherib, king of Assyria, came up and intermingled all the peoples.

It is, however, striking and passing strange that Maimonides, in setting forth the commandment to wipe out Amalek, does not add the concluding phrase, "But their memory has long since perished." Thus states Maimonides in Laws of Kings and Their Wars 5:5: "Similarly it is a positive commandment to destroy the remembrance of Amalek, as it is said: 'Thou shalt blot out the remembrance of Amalek' (Deuteronomy 25:19). It is also a positive commandment to remember always his evil deeds and the waylaying [he resorted to], so that we keep afresh the hatred manifested by him, as it is said: 'Remember what Amalek did unto thee' (Deuteronomy 25:17). The traditional interpretation of this injunction is: 'Remember,' by word of mouth; 'Do not forget,' out of mind, that it is forbidden to forget his hatred and enmity." It would appear from Maimonides' statements that Amalek is still in existence, while the seven nations have descended into the abyss of obliv-

One may query: Why didn't Maimonides apply R. Joshua's principle that "Sennacherib, king of Assyria, came up and intermingled all the peoples" to Amalek as he did to the seven nations? The answer to this question is very simple. Scripture testifies that Amalek is still in existence. Note what the Torah states: "The Lord will have war with Amalek from generation to generation"

(Exodus 17:16). If that is the case, then it is impossible that Amalek be completely destroyed before the coming of the Messiah. As the sages state: "The [divine] throne will not be whole and the [divine] Name will not be whole until the descendants of Amalek are completely blotted out" (Midrash Tanhuma on Ki Teze, end; and Rashi on Exodus 17:16). But—where is he? I once heard the following answer from my father and master [R. Moses Soloveitchik] of blessed memory, namely, that any nation that conspires to destroy Keneset Israel becomes, according to the halakhah, Amalek. My father and master added: We have been charged with two commandments concerning Amalek. The first is the obligation to blot out his memory. This obligation devolves upon every person with reference to an indi-vidual Amalekite and is set forth in the verse "Thou shall blot out the remembrance of Amalek" (Deuteronomy 25:19). The second is the readiness to do battle as a community against the people Amalek. This requirement is set forth in the verse, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation" (Exodus 17:16). Thus, if any people seeks to destroy us, we are commanded to do battle against it when it rises up against us, and this battle of ours is an obligatory war (milhemet mizvah) on the basis of the verse from Exodus, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation." However, the obligation to wipe out individual Amalekites, as set forth in the verse from Deuteronomy, applies only to genealogical descendants of Amalek. Now it is true that Maimonides' ruling also includes the obligation to blot out individuals, an obligation which does not apply to any nation other than Amalek, even if that nation seeks to destroy the Jewish people [and this obligation is no longer in force, since there are no longer any identifiable genealogical descendants of Amalek]. Nevertheless, since the obligation to do battle against Amalek as a people would apply to such a nation, Maimonides did not use the phrase "But its [Amalek's] memory has long since perished." There still exists a category of Amalek [as a people] even now after the peoples have been intermingled [and there are no longer any individual

Perhaps the above is the basis for the ruling of Maimonides in Laws of Kings and Their Wars 5:1 that a defensive war waged by the Jewish people against an aggressor is an obligatory war. Such a war falls under the rubric of "The Lord will have war with Amalek from generation to generation." To be sure, Maimonides in his ruling singles out the war against Amalek for special mention [which would indicate that the war against Amalek and a defensive war against an aggressor are two separate categories]. Nevertheless, one may maintain that a war waged by the Jewish people against an aggressor who seeks to destroy it still belongs to the category of the war against Amalek. Note carefully the sugya in Sotah 44b, s.v. Amar R. Yohanan.

12,2 m/ E

בעניני אייי וירושלים

Zer Eleff, Mentor of generations
(2008)

Howard Jackter. The '80s: An Aging Giant

331

Despite the infirmities of old age, the Rav indefatigably pursued King David's challenge to "sing to Hashem a new song." I was astonished when the Rav announced a few weeks before Pesach of 1984 that he would devote his shiur to topics relating to korban Pesach, a topic on which he had not yet delivered shiurim. Surely the students would have been satisfied to hear Rav Soloveitchik deliver thoughts on Pesach that he had delivered in the prior forty years of lecturing at Yeshiva. The Rav, on the other hand, had different plans. There were new trails to blaze and frontiers to conquer even at age eighty. One day in November 1984 one of the talmidim pointed out to the Rav that in yesterday's shiur he had explained a passage in the Rambam in a different manner than he had explained that day. The Rav without batting an eyelash responded, "Never mind what I said yesterday." For the Rav, the Torah was ever fresh, as if it was presented by Hashem to His people anew every single day (see Rashi to Devarim 6.6).

In the midst of privately discussing the propriety of purchasing a German-manufactured automobile, the Rav displayed one of the facets of his greatness. He said to me that perhaps he had erred when he strongly urged Israeli Prime Minister David Ben-Gurion to desist from accepting reparations from the West German government. Israel's politicians and citizens were embroiled in a searing debate in the 1950's about whether to accept reparations from the German government in compensation for the Nazi atrocities. In a relatively rare public expression of his views regarding matters of public policy, the Rav at that time expressed his forceful opposition to the State of Israel accepting the proposed reparations. Astonishingly, thirty years later, the Rav said to me that maybe history proved him wrong, as the State of Israel would not have developed economically as it had done in the past three decades, had she not accepted money from the West Germans. How many older people have the courage and integrity to state upon reflection that they regard a major position that they fought for in years gone by as mistaken?

חשיבותה של המדינה אינה אלא בתורת היותה חלק משאר כל התורה והמצוות, אזי בו ברגע שתהיי איזה סתירה – אשר נצטרך לבחור ולנקוט עמדה – בין מדינת ישראל לבין אלקי ישראל, פשוט שאין מן הצורך לשאול באיזה עמדה ננקוט.²⁵

ועיי בסי על התשובה (עמי קמב), שגם השעבוד למדינה יכול ליהפך לעבודה זרה. אפילו אם יבואו כל גדולי עולם שאחתום כי כל נאמנותי הבלתי־מסויינת נתונה למדינה, שהיא כיום האידיאל העליון ביותר ליהודים – לא אתן ידי לכך בשום פנים ואופן. השתעבדות כזאת – היא עבודה זרה!

השתעבדות אחת בלבד יש לנו, והיא להקב״ה ולתורה שנתן לנו....אם המדינה מסייעת להתשעבדות זאת שלנו – הרינו מסורים לה בלב ונפש. אבל אם המדינה מפריעה להשתעבדות זאת – אז איני יכול להרגיש אהבה בלבי למדינה. ועיי״ש עוד.

ואשר על כן הביע רבנו את דעתו בפרהסיא כמה פעמים נגד ענינים מתרחשים במדינה, ולא נקט כדעת הסוברים שעל כל פשעים תכסה אהבה.

א) זכרוני היאך שדרש רבנו ברבים נגד קבלת תשלומי דמי הפיצויים מגרמניה, משני טעמים. הא', שלא יקבלו הם את ההרגשה שכאילו בזה הם מתכפרים ויוצאים ידי חובת אשמתם.²⁶ והבי, דמדינא דין עמלק יש להם לגרמנים,⁷² ואסור לנו ליקח מהם שום דבר.

הברזל וכבירת כח היא [...והשכם והערב הצהירו ראשי המדינה שהיא מדינת החוק ולא מדינת החלכה, ולפרקים גם הוכיחו במעשים שדבריהם אלה כנים הם. המדינה, במקום להתקרב אל הסידרה האידיאלית, התרחקה ממנה...]...לא תתחלחל ההלכה ולא תתייאש, כי אם תצור עליה...עד רדתה. משום שגבורת ההלכה ועוזה (בפרט זה) נובעים...מאמיתת דבריהם של חכמינו שסופם של ישראל לעשות תשובה, וכי לא תטוש ההשגחה את נפש האומה וכוי. ועיייש עוד בהמשך, שכל זה ידע גם דודי (הגרייז) וכוי.

- .25 עיי פיר דרשות, במאמר אברהם העברי, אות די.
 - .26 עינייש אות די.
- 27. עמשייכ רבנו בקול דודי דופק (דברי הגות עמי מט), ומשייכ בשם רבנו

39